

บทประพันธ์เพลง “รามเกียรติ์” สำหรับเปียโน

Ramayana for Piano

วิบูลย์ ตระกุลฮุน^{*1}

Wiboon Trakulhun^{*1}

บทคัดย่อ

บทประพันธ์เพลง “รามเกียรติ์” เป็นบทเพลงสำหรับการบรรเลงเดี่ยวเปียโนในรูปแบบดนตรีพรรณนา มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสื่อถึงเรื่องราวเฉพาะเหตุการณ์ที่ตัวละครยักษ์รามสูรเข้าไปมีบทบาทสำคัญในวรรณคดีไทยเรื่องรามเกียรติ์ โดยบทประพันธ์เพลงนี้ประกอบด้วย 2 กระบวนสอดคล้องกับเหตุการณ์สำคัญที่รามสูรปรากฏในวรรณกรรม มีความยาวบทเพลงประมาณ 17 นาที การประพันธ์เพลงนี้เลียนแบบวิธีการประพันธ์เพลงของริชาร์ด วากเนอร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคนิคไลท์โมทีฟที่เป็นการสร้างหน่วยทำนองนำหรือโมทีฟนำ เพื่อสื่อถึงตัวละครรามสูร นางเมขลา และพระราม โดยมีแหล่งที่มาของวัตถุดิบการประพันธ์เพลงจากกลุ่มโน้ตเพนทาโทนิค บันไดเสียงสมมาตร บันไดเสียงประดิษฐ์ และวิธีการเล่นแบบกลุ่มเสียงกด อีกทั้งมีวัตถุดิบการประพันธ์เพลงอื่นที่สื่อถึงบรรยากาศเบื้องหลังของทั้ง 2 เหตุการณ์ ไม่ว่าจะเป็นบันไดเสียงโซลโทน คอร์ดคู่หก ออกเมนเทดแบบฝรั่งเศส และคอร์ดดิมินิชท์ทบเจ็ด ซึ่งบันไดเสียงและคอร์ดดังกล่าวล้วนมีโครงสร้างที่มีขั้นคู่ทริยโทนเป็นส่วนประกอบ นอกจากนี้ มีการใช้คอร์ดเรียงซ้อนคู่ 4-5 เซตสมมาตร (027) รวมถึงนำเพลงไทยเดิมเพลง *เชิดฉิ่ง* และเพลง *เชิดจีน* มาใช้ อีกทั้งบทเพลงบางช่วงมีการใช้คอร์ดพอลิ รวมถึงการใช้ศูนย์กลางเสียง 2 ตัวพร้อมกันแบบไบโทแนลลิตี อย่างไรก็ตาม บทประพันธ์เพลงก็ยังคงอยู่ภายใต้ระบบนีโอโทแนลลิตี

คำสำคัญ: เปียโน / รามเกียรติ์ / รามสูร / นางเมขลา / พระราม

^{*} Corresponding author, email: wiboon.tr@rsu.ac.th

¹ รองศาสตราจารย์ วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต

¹ Assoc. Prof., Conservatory of Music, Rangsit University

Abstract

Ramayana is a programmatic composition for piano solo in which articulates the character Ramasoon's events of great importance to the storyline of the Thai literature Ramayana. The composition is 17 minutes in length that is comprised of 2 movements corresponding to the events to which Ramasoon is present in the literature. The composition's raw materials originate from the pentatonic scale, symmetrical scale, synthetic scale, and cluster chord. Moreover, the composition uses Richard Wagner's composition idea, particularly on the leitmotif which insinuates the leading motives that convey Ramasoon, Mekhala, and Phra Rama's characters. Furthermore, the whole-tone scale, French augmented sixth chord, and diminished seventh chord expresses the two incidents aforementioned, which this scale and chords communally retain tri-tone intervals. The composition also contains quartal and quintal chords, and symmetrical set (027). This composition is in neo-tonality, however also uses bitonality and polychord, including Thai traditional pieces namely, *Choed Ching* and *Choed Jin*.

Keywords: Piano / Ramayana / Ramasoon / Mekhala / Phra Rama

บทนำ

แรงบันดาลใจเริ่มแรกสำหรับการประพันธ์บทเพลงเปียโนภายใต้ชื่อ “รามเกียรติ์ (Ramayana)” หรือชื่อเต็มว่า “บทประพันธ์เพลง รามเกียรติ์ สำหรับเปียโน (*Ramayana for Piano*)” เนื่องจากผู้วิจัยในฐานะผู้ประพันธ์เพลงได้รับการทาบทามจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รามสุร สิตลายัน ผู้ได้รับทุนและผู้บรรเลงเปียโนพร้อมทั้งมีสถานะเป็นหัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง “การแสดงบทประพันธ์เพลงสำหรับเดี่ยวเปียโนจากวรรณคดีไทย (Ballade from Thai Literature for Piano Solo)” ซึ่งเป็นทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปี

พ.ศ. 2561 โดยบทประพันธ์เพลง *รวมเกียรติ* สำหรับเปียโนของผู้วิจัย เป็น 1 ใน 4 บทประพันธ์เพลงที่ได้รับเชิญเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในโครงการวิจัยครั้งนี้ พร้อมกับผู้ประพันธ์เพลงคนอื่นอีก 3 คน ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เด่น อยู่ประเสริฐ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี วงศ์ธราดล

โครงการวิจัยดังกล่าวอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดที่ได้ถูกนำเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ โดยมีข้อกำหนดให้เป็นบทประพันธ์เพลงใหม่สำหรับการบรรเลงเดี่ยวเปียโน จำนวนรวมทั้งสิ้น 4 บทเพลง ภายใต้รูปแบบบทเพลงบัลลาด (Ballade) ประพันธ์ขึ้นโดยนักประพันธ์เพลงชาวไทยทั้งหมด ซึ่งบทเพลงบัลลาดเป็นดนตรีพรรณนา (Program Music) ประเภทหนึ่ง เสมือนเป็นการเล่าเรื่องราว สามารถสื่อถึงตัวละครหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ บทเพลงประเภทบัลลาดเริ่มได้รับความนิยมในศตวรรษที่ 18 โดยเป็นบทเพลงเล่าเรื่องที่มีการร้องหรือการบรรยายประกอบ กระทั่งศตวรรษที่ 19 บัลลาดเป็นที่รู้จักในฐานะบทเพลงบรรเลงสำหรับเปียโนที่มีรูปแบบและลีลาเป็นการถ่ายทอดเรื่องราว โดยมีนักประพันธ์เพลงหลายคนประพันธ์เพลงบัลลาดเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวและความประทับใจของพวกเขาที่มีต่อบทกวี²

นอกจากบทประพันธ์เพลงบัลลาดสำหรับการบรรเลงเปียโนภายใต้กรอบที่ถูกกำหนดตามข้างต้น ผู้ประพันธ์เพลงแต่ละคนยังถูกกำหนดให้สร้างสรรค์บทเพลงบัลลาดที่เป็นการเล่าเรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่งที่เกี่ยวข้องหรือนำมาจากวรรณคดีไทย หรืออาจเป็นเหตุการณ์เพียงบางส่วนจากวรรณคดีไทยได้เช่นกัน โดยบทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นใหม่นั้นต้องเป็นการบรรยายเรื่องราวหรือสื่อถึงบรรยากาศ เพื่อให้ผู้ฟังสามารถจินตนาการได้ถึงตัวละครหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวรรณคดีไทยเรื่องนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม หัวหน้าโครงการ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รามสุร สิตลายัน) ให้อิสระแก่ผู้ประพันธ์เพลงสำหรับการเลือกเรื่องราวจากวรรณคดีไทยเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือเหตุการณ์บางช่วงบางตอนจากวรรณคดีไทยได้ตามความประสงค์ของผู้ประพันธ์เพลงแต่ละคน

จากกรอบภายใต้ทุนวิจัยข้างต้น ผู้ประพันธ์เพลงทั้ง 4 คน ได้คัดสรรวรรณคดีไทยเพื่อนำมาใช้เป็นเรื่องราวพร้อมทั้งเป็นส่วนหนึ่งของแรงบันดาลใจเพื่อประพันธ์บทประพันธ์เพลงของตนเอง ดังนี้ วรรณคดีไทยเรื่อง “อิเหนา” โดยณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร เรื่อง “พระอภัยมณี” โดยเด่น อยู่ประเสริฐ และเรื่อง “มัทนะพาธา” โดยศักดิ์ศรี วงศ์ธราดล ส่วนผู้วิจัยเลือกเหตุการณ์บางตอน (2 เหตุการณ์) ที่เกิดขึ้นในวรรณคดีไทยเรื่อง “รวมเกียรติ”

² รามสุร สิตลายัน, *บทประพันธ์เพลงสำหรับเดี่ยวเปียโนจากวรรณคดีไทย* (กรุงเทพฯ: ธนาเพรส, 2562), 3.

สำหรับสาเหตุที่ผู้วิจัยในฐานะผู้ประพันธ์เพลงเลือกบางตอนจากวรรณคดีไทยเรื่อง “รามเกียรติ์” เนื่องจากมีตัวละครตัวหนึ่งในวรรณกรรมเรื่องดังกล่าวสอดคล้องกับชื่อผู้บรรเลงเปียโน คือ ยักษ์อสูรเทพนาม “รามสูร” ซึ่งวรรณกรรมเรื่องนี้ได้กล่าวถึงรามสูรใน 2 เหตุการณ์สำคัญ โดยเหตุการณ์แรก รามสูรได้แสดงอิทธิฤทธิ์เพื่อต้องการแย่งชิงดวงแก้วมณีจาก “นางมณีเมขลา” ส่วนเหตุการณ์ที่ 2 รามสูรได้แสดงความอหังการต่อ “พระราม” (ซึ่งเป็นสมมติเทพหรือร่างอวตารปางหนึ่งขององค์ “พระนารายณ์”) จึงได้เกิดการต่อสู้กันขึ้นด้วยการแผลงศรระหว่างพระรามกับรามสูร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำชื่อวรรณคดีไทยเรื่องดังกล่าวมาใช้เป็นชื่อสำหรับงานวิจัยเชิงนวัตกรรมสร้างสรรค์เฉพาะส่วนบทประพันธ์เพลงของผู้วิจัยภายใต้ชื่อ “บทประพันธ์เพลงรามเกียรติ์สำหรับเปียโน (Ramayana for Piano)”

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

วัตถุประสงค์หลักของการประพันธ์บทเพลงนี้ เพื่อสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลงใหม่สำหรับการบรรเลงเดี่ยวเปียโนในรูปแบบดนตรีพรรณนา โดยสื่อถึงเรื่องราวเฉพาะเหตุการณ์ที่ตัวละครรามสูรมีบทบาทสำคัญในวรรณกรรมไทยเรื่องรามเกียรติ์

ขอบเขตของงานวิจัย

การประพันธ์บทเพลงเดี่ยวเปียโนเพลงนี้ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “การแสดงบทประพันธ์เพลงสำหรับเดี่ยวเปียโนจากวรรณคดีไทย” ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะผู้ประพันธ์เพลงจึงได้วางกรอบของงานประพันธ์เพลงให้สอดคล้องและเป็นไปตามกรอบภายใต้โครงการวิจัยดังกล่าว ร่วมกับแนวคิดของตัวผู้วิจัยเอง

1. บทประพันธ์เพลงประเภทดนตรีพรรณนาสำหรับเปียโน ซึ่งบรรยายเรื่องราว บรรยายากาศหรือเหตุการณ์บางช่วงบางตอนจากวรรณคดีไทยเรื่องรามเกียรติ์ ที่มีตัวละคร “ยักษ์รามสูร” เข้าไปเกี่ยวข้อง

2. กำหนดให้บทประพันธ์เพลงมีความยาวประมาณ 15-20 นาที พร้อมด้วยการใช้ทักษะการปฏิบัติเปียโนระดับสูง

3. นำเทคนิควิธีการประพันธ์เพลงร่วมสมัยที่ปรากฏในศตวรรษที่ 20 มาใช้เป็นส่วนหนึ่งของวัตถุดิบการประพันธ์เพลง

ข้อตกลงและกรอบแนวคิดของงานวิจัย

บทประพันธ์เพลง *รวมเกียรติ* เป็นบทประพันธ์เพลงสำหรับเปียโน โดยผู้ประพันธ์เพลง มีเจตนาประพันธ์บทเพลงนี้ขึ้นเป็นกรณีพิเศษสำหรับผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รามสุร สิตลายัน ซึ่งเป็นนักเปียโนชั้นนำและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักผู้หนึ่งของประเทศไทย งานวิจัยนวัตกรรมสร้างสรรค์ของผู้วิจัยครั้งนี้ เป็น 1 ใน 4 บทประพันธ์เพลง ภายใต้โครงการวิจัย “การแสดงบทประพันธ์เพลงสำหรับเดี่ยวเปียโนจากวรรณคดีไทย” โดยมีผู้ร่วมในภายใต้โครงการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 5 คน ได้แก่

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รามสุร สิตลายัน	หัวหน้าโครงการวิจัยและผู้แสดงเปียโน
2. ศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร	ผู้ประพันธ์บทเพลง <i>อิเหนา</i>
3. รองศาสตราจารย์ ดร.วิบูลย์ ตระกูลอุ้น	ผู้ประพันธ์บทเพลง <i>รวมเกียรติ</i>
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เด่น อยู่ประเสริฐ	ผู้ประพันธ์บทเพลง <i>พระอภัยมณี</i>
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี วงศ์ธราดล	ผู้ประพันธ์บทเพลง <i>มัทนะพาธา</i>

อย่างไรก็ตาม สำหรับรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์พร้อมทั้งบทความวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำรายงานการวิจัยเฉพาะส่วนที่เป็นบทประพันธ์เพลงของผู้วิจัยเองภายใต้ชื่อ “บทประพันธ์เพลง *รวมเกียรติ* สำหรับเปียโน” เท่านั้น โดยแนวคิดสำหรับการประพันธ์เพลงรวมถึงส่วนอื่น ๆ จึงเป็นการอธิบายเฉพาะบทประพันธ์เพลง *รวมเกียรติ* ไม่เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวเนื่องกับบทประพันธ์เพลงของผู้ประพันธ์เพลงคนอื่นแต่อย่างใด นอกจากนี้ แม้ว่าโครงการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ด้านการประพันธ์เพลงครั้งนี้จะนำเทคนิคการประพันธ์เพลงร่วมสมัยมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของวัตถุดิบการประพันธ์เพลง แต่บทประพันธ์เพลงโดยรวมยังคงอิงกับดนตรีโทนภายใต้ระบบนีโอโทแนลลิตี (Neo-Tonality) ซึ่งเสียงประสานส่วนใหญ่เป็นการให้ความสำคัญกับศูนย์กลางระดับเสียง (Pitch Centricity) โดยไม่ให้ความสำคัญต่อการดำเนินเสียงประสานแบบดั้งเดิม (Traditional Harmony)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้วิจัยคาดว่าจะการสร้างสรรค์งานประพันธ์เพลง พร้อมทั้งแนวคิดและอธิบายสามารถสร้างประโยชน์โดยตรงให้กับแวดวงวิชาการดนตรี ได้ดังต่อไปนี้

1. ได้บทประพันธ์เพลงใหม่ประเภทดนตรีพรรณนาสำหรับเปียโน
2. เพิ่มองค์ความรู้และพัฒนางานวิชาการด้านดนตรีให้ก้าวหน้าขึ้น
3. มีทางเลือกเพิ่มมากขึ้นสำหรับการเรียนการสอนการปฏิบัติเปียโน
4. เผยแพร่บทประพันธ์เพลงในรูปแบบทางวิชาการ พร้อมทั้งการนำออกแสดง

5. สามารถกระตุ้นความสนใจให้กับบุคคลทั่วไปหันมาสนใจดนตรีร่วมสมัยมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทเพลงที่ถูกประพันธ์ขึ้นโดยคนไทย

วรรณกรรมไทย รามเกียรติ์ : เฉพาะบทบาทหรือเหตุการณ์สำคัญของยักษ์สุรเทพ “รามสูร”

ผู้ประพันธ์เพลงได้นำเหตุการณ์สำคัญจากวรรณกรรมไทยเรื่องรามเกียรติ์ ฉบับพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) มาใช้เป็นเรื่องราวเบื้องหลังของบทเพลง พร้อมทั้งนำมาใช้สำหรับสร้างวัตถุดิบการประพันธ์เพลง โดยวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ฉบับดังกล่าว ยักษ์รามสูรเป็นตัวละครหลักที่มีบทบาทดำเนินเรื่องใน 2 เหตุการณ์สำคัญ

ตอน “รามสูรชิงแก้วเมขลา” หรือรู้จักทั่วไปในชื่อ “นางมณีเมขลาหล่อแก้ว” โดยเนื้อหาสำคัญส่วนหนึ่งของตอนนี้ กล่าวคือ นางมณีเมขลา (หรือนางเมขลา) ผู้เป็นนางฟ้าบนสวรรค์มีหน้าที่ดูแลรักษามหาสมุทร ได้ถือดวงแก้วมณีกวัดแกว่งไปมาบนก้อนเมฆ ซึ่งประกายของดวงแก้วทำให้คนบนโลกมนุษย์มองเห็นไปบนท้องฟ้าจะเห็นประกายเปล่งปลั่งวาววับราวกับฟ้าแลบ จากนั้นยักษ์รามสูรผู้มีศรและขวานเพชรเป็นอาวุธคู่กาย ผ่านมาเห็นประกายดวงแก้วนั้นก็ต้องการครอบครองจึงได้เข้าแย่งชิง แต่นางเมขลาไม่ยอมทำให้เกิดการยื้อแย่งกันขึ้น เรื่องราวช่วงนี้เองเป็นที่มาของชื่อ “เมขลาหล่อแก้ว” ซึ่งนางเมขลาทำท่าทียียวนประหนึ่งจะให้ดวงแก้ว แต่แท้จริงแล้วจะไม่ยอมให้ อีกทั้งยังเหาะฉวัดเฉวียนไปมาบนท้องฟ้า ยักษ์รามสูรจึงโมโหโกรธาเป็นอย่างมาก พลันขว้างขวานเพชรเพื่อหวังสังหารนางมณีเมขลา ซึ่งขวานของรามสูรมีศักดิ์านุภาพอันแรงกล้า เมื่อขว้างออกไปก็จะเกิดเสียงกัมปนาทดังสนั่นหวั่นไหวไปทั่วทั้งผืนแผ่นดินฟ้าลงมาถึงพื้นปฐรา ทำให้เกิดประกายสายฟ้าเสียงคำราม อีกทั้งก็ก่อกองดั่งฟ้าผ่าและฟ้าร้อง สะเทือนไปทั่วทั้งผืนแผ่นดินฟ้าราวกับจะผ่าแผ่นดิน³

ตอน “รามสูรฉวยศรพระราม” เป็นอีกตอนหนึ่งของวรรณกรรมรามเกียรติ์ที่ได้กล่าวถึงรามสูร โดยเป็นเรื่องราวการต่อสู้ระหว่างพระรามกับรามสูร ซึ่งเหตุการณ์เกิดขึ้นขณะที่ขบวนของท้าวทศรถกำลังเดินทางกลับจากเมืองมิลินหลังจากเสร็จสิ้นพระราชพิธีอภิเษกสมรสระหว่างพระรามกับนางสีดา เพื่อมุ่งกลับสู่เมืองอโยธยา รามสูรเห็นขบวนเสด็จของท้าวทศรถก็เข้าก่อวินวินขวางขบวนเสด็จ อีกทั้งได้แลเห็นนางสีดาก็ต้องการชิงตัว ทำให้เกิดการต่อสู้ระหว่างรามสูรกับพระราม โดยรามสูรเริ่มแสดงอิทธิฤทธิ์ด้วยการกวัดแกว่งขวานเพชรทำให้เกิดกลุ่มควันหนาที่บด

³ กรมศิลปากร, วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ บทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๑, เล่ม ๑ (กรุงเทพฯ: ศิลปบรรณาการ, 2540), 75-77.

แสงจากดวงอาทิตย์ พระรามจึงได้แผลงศรพาลจันทร์เพื่อทำให้เกิดแสงสว่าง เห็นดังนั้นรามสูรโกรธอย่างมากเปลี่ยนมาแผลงศรเข้าใส่ พระรามจึงแผลงศรอันวิเวกกลายเป็นจักรแก้วทำลายศรรามสูร ทำให้รามสูรเกรี้ยวกราดมากยิ่งขึ้น สุดท้ายจึงได้ขว้างขวานออกไป แต่พระรามก็ได้แผลงศรพลายวาทออกไปทำลายขวานรามสูร ต่อมาเกิดการต่อสู้ประชิดตัว ในที่สุดพระรามใช้ศรตีรามสูรจนบอบช้ำ กระทั่งรามสูรเห็นว่าแท้จริงแล้วพระรามคือองค์อวตารของพระนารายณ์ จึงก้มกราบบาทพูลขอพระราชประทานอภัย และถวายศรที่รับสืบทอดมาจากพญายักษ์ตรีเมฆผู้เป็นอัยกา ซึ่งได้รับการประทานจากพระอิศวรอีกต่อหนึ่งให้แก่พระราม⁴

ขั้นตอนการประพันธ์เพลง

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานนวัตกรรมสร้างสรรค์งานศิลปะร่วมสมัยด้านการประพันธ์เพลง ผู้วิจัยในฐานะผู้ประพันธ์เพลงได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยพร้อมทั้งการประพันธ์เพลงออกเป็นลำดับภายใต้กรอบระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ โดยเริ่มตั้งแต่การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การสร้างบทประพันธ์เพลง กระทั่งนำบทประพันธ์เพลงออกแสดง มีระยะเวลาประมาณ 8 เดือน จากนั้นผู้วิจัยจึงได้เขียนรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ของบทประพันธ์เพลงนี้ขึ้นภายหลัง ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินวิจัยทั้งหมด ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวรรณคดีไทยเรื่องรามเกียรติ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหตุการณ์สำคัญที่มียักษ์ธูมาศเทพนามรามสูรเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง
2. ออกแบบสังคีตลักษณ์โดยรวมของบทประพันธ์เพลง โดยผู้ประพันธ์เพลงได้ออกแบบภาพใหญ่ของบทประพันธ์เพลงให้ประกอบด้วยโครงสร้างใหญ่จำนวน 2 กระบวน (Movement) ตามเหตุการณ์สำคัญที่มียักษ์รามสูรเข้าไปเกี่ยวข้อง เบื้องต้นกำหนดให้กระบวนแรกใช้สังคีตลักษณ์โซนาตา (Sonata Form) ส่วนกระบวนที่ 2 ใช้สังคีตลักษณ์สามตอน (Ternary Form)
3. สร้างหน่วยทำนองนำหรือโมทีฟนำ (Leitmotif หรือ Leading Motives) เพื่อเป็นวัตถุดิบที่ใช้สำหรับสื่อถึงตัวละครรามสูร นางเมขลา และพระราม รวมถึงพิจารณาหาวัตถุดิบการประพันธ์เพลงที่เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับบรรยากาศของเหตุการณ์ในบทละคร
4. ผู้ประพันธ์เพลงได้พิจารณาเลือกแนวทำนองเพลงไทยเดิม บทเพลง *เชิดฉิ่ง* (เชิดสองชั้น) และบทเพลง *เชิดจิ้ง* มาใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับการประพันธ์เพลง อย่างไรก็ตาม ผู้ประพันธ์เพลงจะนำ

⁴ เรื่องเดียวกัน, 326-333.

แนวทำนอง ส่วนย่อยทำนอง หรือโมทีฟจากบทเพลงไทยเดิมนั้นมาปรับแต่ง โดยไม่ลอกเลียนแบบ แนวทำนองหรือโมทีฟเหล่านั้นตามบทเพลงต้นฉบับเดิม

5. สร้างองค์ประกอบต่าง ๆ ของบทประพันธ์เพลง ขั้นตอนนี้ผู้ประพันธ์ได้คำนึงถึงลักษณะของแนวทำนองใหม่และโมทีฟต่าง ๆ ว่า ควรมีองค์ประกอบเป็นเช่นไรที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การประพันธ์เพลงข้างต้น อีกทั้งสามารถช่วยส่งเสริมบทประพันธ์เพลงนี้

6. จัดแนวบรรเลง (ช่วงเสียงสูง กลาง ต่ำของเปียโน) โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมของแนวทำนองต่าง ๆ แนวประกอบ แนวเสียงประสาน รวมไปถึงองค์ประกอบอื่น ๆ

7. ปรับแต่งบทประพันธ์เพลง และพิจารณารายละเอียดต่าง ๆ ของบทประพันธ์เพลง

8. ระหว่างขั้นตอนการประพันธ์บทเพลงได้ร่วมปรึกษากับผู้บรรเลงเปียโน (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รามสุร สิตลายัน) ต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ กระทั่งนำส่งบทประพันธ์เพลง (ร่างฉบับแรก) เพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการบรรเลงบนเครื่องดนตรีเปียโนตลอดทั้งบทประพันธ์เพลง

9. นำข้อแนะนำและข้อเสนอแนะจากผู้บรรเลงเปียโนมาปรับแต่งบทประพันธ์เพลงให้สมบูรณ์

10. อธิบายแนวคิดรวมถึงเทคนิคการประพันธ์เพลง เพื่อให้ผู้บรรเลงเปียโนสามารถนำไปตีความบทเพลงได้อย่างเหมาะสมเป็นไปตามจินตนาการของผู้ประพันธ์เพลง

11. นำบทประพันธ์เพลงออกแสดงร่วมกับบทเพลงจากผู้ประพันธ์เพลงคนอื่น ณ หอแสดงดนตรี อาคารศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภายใต้งาน “การแสดงบทประพันธ์เพลงสำหรับเดี่ยวเปียโนจากวรรณคดีไทย โดยรามสุร สิตลายัน”

12. จัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ พร้อมทั้งนำรายงานวิจัยออกเผยแพร่ในวารสารวิชาการ

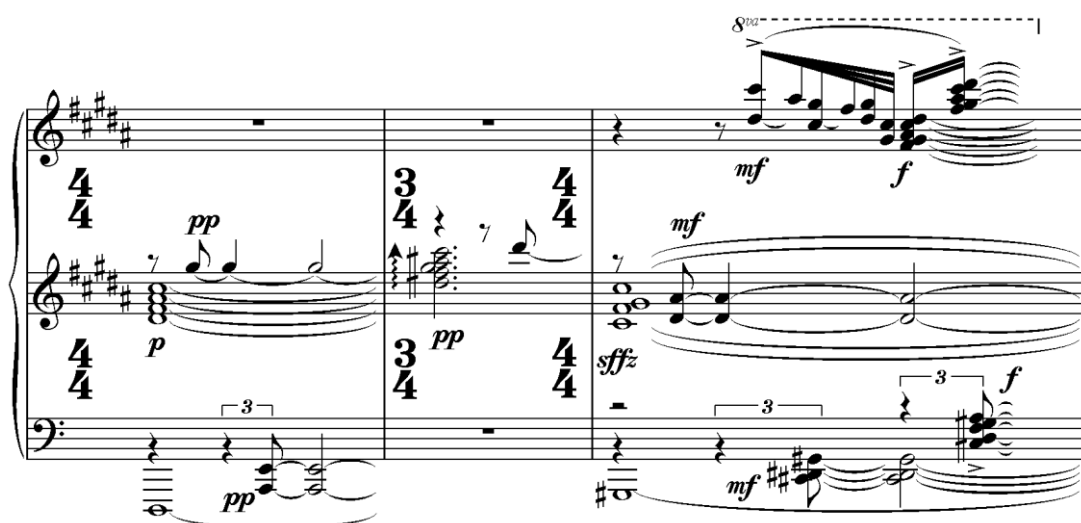
แนวคิดเบื้องต้นสำหรับการประพันธ์เพลง (Pre-Composition Concept)

จากการศึกษาวรรณกรรมไทยเรื่องรามเกียรติ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหตุการณ์ที่ผู้วิจัยเลือกนำมาใช้เป็นเรื่องราวเบื้องหลังของประพันธ์บทเพลงนี้ โดยเหตุการณ์ดังกล่าวมีตัวละครสำคัญทั้งสิ้น 3 ตัวละคร ได้แก่ รามสุร นางเมขลา และพระราม ดังนั้น ผู้ประพันธ์เพลงจึงสร้างหน่วยทำนองนำหรือโมทีฟนำ และวัตถุประสงค์การประพันธ์เพลงอื่น ๆ เพื่อใช้เป็นตัวแทนของตัวละครทั้งสาม รวมถึงบรรยากาศในบทละคร

1. รัมสูร

นำตัวอักษรแรก R ของชื่อ Ramasoon มาใช้เป็นศูนย์กลางเสียง โดยเทียบเคียงกับโน้ตตัว D (ระดับเสียง เร หรือ re) และกำหนดให้อยู่บริเวณช่วงเสียงต่ำมากบนโน้ต D1 พร้อมทั้งเพิ่มเสียงประสาน ด้วยโน้ตตัว A และ E วางเรียงซ้อนกันคู่ 5 ซึ่งสามารถพิจารณาจากกลุ่มโน้ต D, E, A เป็นเซตสมมาตร (027) จากนั้นเซตสมมาตรเดิมย้ายมาใช้กลุ่มโน้ต C#, D#, G# นอกจากนี้ ใช้การเคลื่อนไหวยาวรวดเร็วบริเวณช่วงเสียงสูง และกลุ่มเสียงก๊ัด (Cluster) ในทุกช่วงเสียงด้วยโน้ตคีย์ต่ำบนเปียโน พร้อมกับความเข้มเสียงดังปานกลาง (*mf*) จนถึงดังมาก (*ff*) เพื่อสื่อถึงฤทธิ์เดชของขวานเพชร (ตัวอย่างที่ 1)

ตัวอย่างที่ 1 ศูนย์กลางเสียง D และเสียงฟ้าคำราม (ฟ้าแลบ ฟ้าผ่า ฟ้าร้อง)

สำหรับหน่วยทำนองนำที่ใช้สื่อถึงรัมสูรนั้นไม่ได้ถูกกำหนดไว้ตายตัว แต่สามารถรับรู้ได้ถึงตัวละครด้วยการเคลื่อนไหวก้าวของโน้ตระดับเสียงต่ำถึงต่ำมาก (ตัวอย่างที่ 2) อีกทั้งบางช่วงมีระดับความเข้มเสียงเบา (*p*) พร้อมกับความดุดันของเสียงที่ได้จากกลุ่มโน้ตซึ่งยังคงใช้เซตสมมาตร (027)

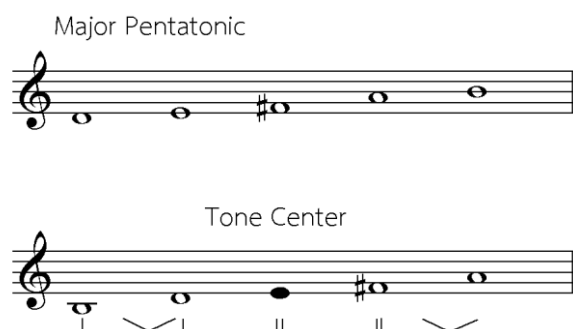
ตัวอย่างที่ 2 โมทีฟนำและหน่วยทำนองนำบนช่วงเสียงต่ำ

2. นางเมขลา

นำตัวอักษรแรก M จากชื่อ Mekhala (ระดับเสียง มี หรือ mi) มาใช้เป็นศูนย์กลางเสียงเช่นกัน โดยเทียบได้กับโน้ตตัว E และกำหนดให้อยู่บริเวณช่วงเสียงกลางไปจนถึงเสียงสูง สำหรับหน่วยทำนองนำที่ใช้สื่อถึงนางเมขลา นั้น เป็นกลุ่มโน้ต 5 ตัว ที่มีโน้ตสมาชิกเหมือนกับบันไดเสียงเพนทาโทนิค (Pentatonic Scale) เพียงแต่มีแนวคิดให้ความสำคัญกับศูนย์กลางเสียงด้วยวิธีที่แตกต่างออกไป โดยใช้การเคลื่อนที่โน้ตออกจากศูนย์กลางเสียงแบบสมมาตร (Symmetry) กล่าวคือ มีระยะห่างขึ้นคู่ของโน้ตตัวบนและตัวล่างศูนย์กลางเสียงเท่ากัน (ตัวอย่างที่ 3)

ตัวอย่างที่ 3 ศูนย์กลางเสียงและบันไดเสียงสมมาตรจากกลุ่มโน้ตเพนทาโทนิค

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวทำนองเพลง *เชิดฉิ่ง* (เชิดสองชั้น)⁵ ทางระนาดเอกมาใช้เป็นตัวแทนนางเมขลา (ตัวอย่างที่ 4) อย่างไรก็ตาม แนวทำนองดังกล่าวมิได้ถูกใช้อย่างตรงไปตรงมา

ตัวอย่างที่ 4 แนวทำนองเพลง *เชิดฉิ่ง* (เชิดสองชั้น) ทางระนาดเอก

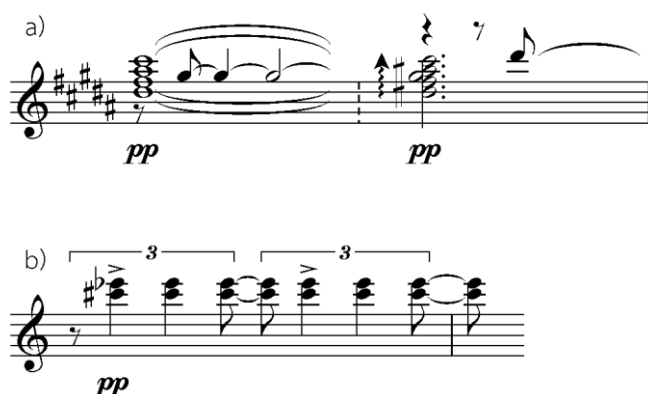

ส่วนดวงแก้วมณีของนางเมขลา ผู้ประพันธ์เพลงได้เลียนแบบประกายแวววาว ด้วยการเล่นโน้ตทุกตัวพร้อมกันบนโน้ตคีย์ดำของเปียโนลักษณะกลุ่มเสียงก๊ัด หรือการเคลื่อนที่ต่อเนื่องอย่างรวดเร็ว (Glissando) บนช่วงเสียงสูง ซึ่งเป็นกลุ่มโน้ตเดียวกันกับหน่วยทำนองนำเลียนเสียง

⁵ สุนจิตต์ วงษ์เทศ, บรรณาธิการ, *เพลงชุดโหมโรงเย็น ฉบับรวมเครื่อง* (นครปฐม: วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537), 123.

ฟ้าคำรามจากขวานของรามสูร เพียงแต่ใช้ระดับความเข้มเสียงเบา (ตัวอย่างที่ 5 a) และโน้ตช่วงเสียงสูงขึ้นคู่ d3 (ตัวอย่างที่ 5 b)

ตัวอย่างที่ 5 ประกายดวงแก้วมณี

3. พระราม

ผู้ประพันธ์เพลงสร้างบันไดเสียงประดิษฐ์ (Artificial Scale) ที่มีโครงสร้างมาจากกลุ่มโน้ต 4 ตัว หรือเทตราคอร์ด (Tetra Chord) จำนวน 2 ชุด โดยโน้ตแต่ละตัวภายในเทตราคอร์ดมีระยะห่างเท่ากับครึ่งเสียง-3 ครึ่งเสียง-ครึ่งเสียง จากนั้นนำมาเรียงต่อกันส่งผลให้เป็นบันไดเสียงสมมาตร (ตัวอย่างที่ 6) หรือสามารถเรียกว่าบันไดเสียงนี้ว่า “ดับเบิลฮาร์โมนิก (Double Harmonic)”⁶ นอกจากนี้ บันไดเสียงนี้ยังให้ความสำคัญกับศูนย์กลางเสียงบนโน้ตตัว D ซึ่งนำมาจากตัวอักษรแรกของคำว่า Rama, Phra จากนั้น นำบันไดเสียงดังกล่าวมาสร้างโมทีฟนำเพื่อใช้แทนตัวละครพระราม แนวทำนองส่วนใหญ่ใช้ระดับความเข้มเสียงไม่เบาหรือดังจนเกินไป อีกทั้งแนวทำนองเคลื่อนไหวอยู่บริเวณช่วงเสียงกลางไม่ต่ำและไม่สูงเกินไปนัก

⁶ Vincent Persichetti, *Twentieth-Century Harmony: Creative Aspects and Practice*, 4th revised ed. (New York: W. W. Norton & Company, 1961), 44.

ตัวอย่างที่ 6 บันไดเสียงประติษฐ์ที่มีความสมมาตรและโมทีฟนำ (พระราม)

บันไดเสียงประติษฐ์

โมทีฟนำ (พระราม)

จากแนวคิดเบื้องต้นบทประพันธ์เพลงของตัวละครแต่ละตัวที่กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่า วัตถุประสงค์การประพันธ์เพลงรวมถึงหน่วยทำนองนำหรือโมทีฟนำบางส่วนใช้องค์ประกอบหรือแหล่งที่มาเดียวกัน เช่น เสียงคำรามของรามสูรและเสียงประกายแก้วของนางเมขลาใช้กลุ่มโน้ตเพนทาทอนิกบนโน้ตคีย์ดำของเปียโน หรือศูนย์กลางเสียงบนโน้ตตัว D ของรามสูรและพระราม แต่ผู้ฟังยังสามารถจินตนาการได้ว่าเสียงดังกล่าวกำลังสื่อถึงสิ่งใด ตัวละครตัวใด หรือแม้แต่สถานการณ์ใด ทั้งนี้เนื่องจากผู้ประพันธ์เพลงจะสร้างบริบทแวดล้อมของบทเพลง ณ ขณะนั้นให้สอดคล้องกับตัวละครหรือเหตุการณ์นั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยทำนองหรือโมทีฟอื่น ๆ บริเวณโดยรอบ หรือกระทั่งระดับความเข้มเสียงหรือความดัง-เบา (Dynamic) ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นส่วนเสริมจินตนาการให้กับผู้ฟังรับรู้ได้ว่าการกำลังหมายถึงสถานการณ์ใด

อย่างไรก็ตาม หน่วยทำนองนำบางหน่วย และ/หรือโมทีฟนำบางโมทีฟ อาจทำให้ผู้ฟังมีจินตนาการหรือสร้างภาพความคิดแตกต่างกันได้ เช่น การเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วบริเวณช่วงเสียงสูงของกลุ่มโน้ตเพนทาทอนิกบนโน้ตคีย์ดำ (ดูตัวอย่างที่ 1 ประกอบ แนวบนสุดไม่รวมกลุ่มเสียงก๊าด) ผู้ฟังบางคนอาจจินตนาการถึงฟ้าแลบจากขวานรามสูร หรือบางคนอาจเห็นเป็นภาพประกายแวววาวจากดวงแก้วมณีของนางเมขลาก็ย่อมได้ ทั้งนี้เป็นเจตนาของผู้ประพันธ์เพลง ซึ่งมีได้ทำให้เรื่องราวผุดเพี้ยนไปจากวรรณกรรมแต่อย่างใด

นอกจากหน่วยทำนองนำและโมทีฟนำที่ผู้ประพันธ์สร้างขึ้น เพื่อใช้เป็นส่วนสื่อถึงตัวละครแต่ละตัว รวมถึงอาวุธประจำกายของรามสูร ศรของพระราม อีกทั้งดวงแก้วมณีของนางเมขลา ผู้ประพันธ์เพลงยังได้เลือกนำองค์ประกอบอื่นมาใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับบรรยากาศเบื้องหลังของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งตัวละครและสถานการณ์ในภาพรวมจากทั้ง 2 เหตุการณ์ เป็นการต่อสู้ระหว่างเทพซึ่งล้วน

มีอิทธิฤทธิ์สามารถเหาะเหินเดินอากาศ และสามารถบันดาลเหตุการณ์เหนือธรรมชาติได้ ดังนั้น บทประพันธ์เพลงนี้จึงได้ใช้วัตถุดิบการประพันธ์เพลงอื่น ที่สามารถสื่อถึงบรรยากาศเบื้องหลังของ ทั้ง 2 เหตุการณ์ได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นบันไดเสียงโซลโทน คอร์ดคู่หกออกเมนเทดแบบฝรั่งเศส และคอร์ดดิมินิซท์ทบเจ็ด ซึ่งบันไดเสียงและคอร์ดดังกล่าวล้วนมีโครงสร้างที่มีชั้นคู่ทริยโทนเป็นส่วนประกอบ นอกจากนี้ มีการใช้คอร์ดเรียงซ้อนคู่ 4-5 เซตสมมาตร (027) รวมถึงนำโมทีฟจากการ เล่นลูกล้อลูกขัดระหว่างเครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์⁷ (ปี่ใน ระนาดเอก ข้องวงใหญ่ และข้องวงเล็ก) จากบทเพลงไทยเดิมเพลง *เชิดจีน*⁸ มาใช้ (ตัวอย่างที่ 7) สอดแทรกเพื่อบรรยายเหตุการณ์ขณะที่ นางเมขลากำลังล่อแก้ว

ตัวอย่างที่ 7 ลูกล้อลูกขัดระหว่างเครื่องดนตรีในบทเพลง *เชิดจีน*

สรุปและอภิปรายผล

จากวรรณกรรมรามเกียรติ์ที่มีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับยักษ์รามสูร ทำให้ผู้ประพันธ์เพลง กำหนดให้บทประพันธ์เพลงนี้แบ่งออกเป็น 2 กระบวน (Movement) รวมความยาวบทเพลง ประมาณ 17 นาที ได้แก่ กระบวนที่ 1 พาคำราม (Thunderstorm) และกระบวนที่ 2 แผลงศร (Archery) อีกทั้งกำหนดให้บรรเลงต่อเนื่องกัน โดยวัตถุดิบสำคัญสำหรับการประพันธ์เพลงมีดังนี้

กระบวนที่ 1 พาคำราม (ห้องที่ 1-161) ผู้ประพันธ์เพลงมุ่งหวังที่จะสื่อให้ผู้ฟังสามารถได้ยิน หรือจินตนาการได้ถึงเสียงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นฟ้าแลบหรือเสียงฟ้าร้องคำราม ด้วยกลุ่มโน้ต เพนทาโทนิคบนคีย์ดำในลักษณะที่แตกต่างกัน โดยมีทั้งการเล่นเบา (*p*) ถึงดังปานกลาง (*mf*)

⁷ รูปแบบวิธีการเล่นคล้ายกับเทคนิคการสลับไปมาระหว่างกลุ่มเสียง (Antiphonal) ตามแนวคิดทฤษฎีดนตรีตะวันตก

⁸ ปิณญา รุ่งเรือง และคณะ, *โน้ตเพลงไทยฉบับครู เล่ม ๔: เชิดจีน* (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2544), 59.

ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวของโน้ตอย่างรวดเร็ว หรือการเล่นเสียงดังกระแทกของกลุ่มเสียงก๊ต นอกจากนี้ได้กำหนดให้แนวทำนองช่วงเสียงต่ำแทนการก้าวอย่างของยักษ์รามสูร และแนวทำนองช่วงเสียงกลางถึงเสียงสูงแทนการเหวี่ยงเกรายของนางเมขลา อีกทั้งผู้ประพันธ์เพลงได้นำบทเพลงหน้าพาทย์ของไทยซึ่งเป็นบทเพลงบรรเลงประกอบอาภักิริยามาใช้ โดยนำบทเพลง *เชิดฉิ่ง* มาใช้สำหรับการปรากฏตัวของนางเมขลา และบทเพลง *เชิดจีน* สำหรับเหตุการณ์ขณะที่นางเมขลากำลังล่อแก้ว อย่างไรก็ตาม บทเพลงหน้าพาทย์ที่เลือกนำมาใช้นั้น ผู้ประพันธ์มิได้นำแนวทำนองแบบดั้งเดิมมาใช้โดยตรงไปตรงมา แต่ได้มีการปรับแต่งแนวทำนองให้แตกต่างจากเดิม

กระบวนที่ 2 เพลงศร (ห้องที่ 162-260) ผู้ประพันธ์เพลงยังคงใช้แนวทำนองช่วงเสียงต่ำและการเล่นกลุ่มเสียงก๊ตบนกลุ่มโน้ตเพนาทอนิกบนคีย์ดำด้วยเสียงดังรุนแรง เพื่อสื่อถึงการก้าวอย่างและฤทธิ์เดชของยักษ์รามสูร นอกจากนี้ ผู้ประพันธ์เพลงได้ประดิษฐ์บันไดเสียงสมมาตร สำหรับนำมาใช้สร้างแนวทำนองสื่อถึงการปรากฏกายหรือการเหวี่ยงเกรายของพระราม ช่วงเริ่มต้นกระบวนเป็นการเคลื่อนไหวของโน้ตอย่างรวดเร็วสื่อแทนอาภักิริยาการแผลงศร ซึ่งการเคลื่อนไหวของโน้ตลักษณะนี้จะปรากฏตลอดทั้งกระบวน ส่วนช่วงกลางเป็นช่วงที่เล่นเสียงดังกระแทกกระพันรุนแรงราวกับเป็นการเผชิญหน้าและการต่อสู้ระหว่างพระรามกับรามสูร โดยการต่อสู้ระหว่างทั้งสองดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งถึงช่วงท้ายกระบวนรามสูรเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ ดนตรีช่วงจบกระบวน (จบเพลง) 3 ห้องสุดท้ายจึงสงบลงอย่างทันทีทันใด แสดงถึงการยอมแพ้ของยักษ์รามสูร พร้อมทั้งได้ถวายศรของตนให้แก่พระราม

นอกจากองค์ประกอบทางดนตรีที่ใช้สำหรับเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นในทั้ง 2 เหตุการณ์ ตามที่กล่าวข้างต้น บทเพลงนี้ยังมีวัตถุประสงค์การประพันธ์อื่นเป็นส่วนเสริมเพื่อสื่อถึงบรรยากาศเบื้องหลังของทั้ง 2 เหตุการณ์ ไม่ว่าจะเป็นบันไดเสียงโซลโทน คอร์ดคู่หกออกเมนเทดแบบฝรั่งเศส และคอร์ดดิมินิชท์ทบเจ็ด ซึ่งบันไดเสียงและคอร์ดดังกล่าวล้วนมีโครงสร้างที่มีขึ้นคู่ทริยโทนเป็นส่วนประกอบ นอกจากนี้ มีการใช้คอร์ดเรียงซ้อนคู่ 4-5 และเซตสมมาตร (027) อีกทั้งบทเพลงบางช่วงมีการใช้คอร์ดพอลิ หรือกระทั่งมีศูนย์กลางเสียง 2 ตัวพร้อมกันแบบไบโทแนลิตี แต่บทประพันธ์เพลงยังคงอยู่ภายใต้ระบบนีโอโทแนลิตี

ส่วนแนวคิดด้านจังหวะมีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนอัตราจังหวะ (Changing Meter) การเน้นจังหวะซึ่งขัดแย้งกับอัตราจังหวะที่เป็นจริง (Rhythmic Displacement) การใช้อัตราจังหวะไม่สมมาตร (Asymmetrical Meter) การจัดกลุ่มโน้ตไม่สมมาตร (Irregular Rhythmic

Grouping) รวมถึงมีการขัดกันของจังหวะแบบหลากหลายอัตราจังหวะ (Polymeter) และหลากหลายจังหวะ (Polyrhythm)

การแสดงครั้งแรก (World Premiere)

ผู้ประพันธ์เพลง

วิบูลย์ ตระกูลฮั่น

ผู้บรรเลงเปียโน

รามสุร สีตลายัน

การแสดงครั้งแรก

หอแสดงดนตรี อาคารศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันพฤหัสบดีที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 เวลา 18.00 น

บรรณานุกรม

- ปัญญา รุ่งเรือง และคณะ. *โน้ตเพลงไทยฉบับครู เล่ม ๔: เซ็ดจีน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2544.
- รามสูร สัตถายัน. *บทประพันธ์เพลงสำหรับเดี่ยวเปียโนจากวรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ: ธนาเพรส, 2562.
- วิบูลย์ ตระกูลอุ้น. *ดนตรีศตวรรษที่ 20: แนวคิดพื้นฐานทฤษฎีเซต*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.
- ศิลปากร, กรม. *วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ บทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๑, เล่ม ๑*. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ, 2540.
- สมมตอมรพันธุ์, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ. *บทละครชุดเบ็ดเตล็ด ในเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ ที่ ๕ และพระราชนิพนธ์กรมพระราชวังบวรมหาดักดิพลเทพ*. พระนคร: โสภณพิพิธพรณนากร, 2466.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ, บรรณาธิการ. *เพลงชุดใหม่โรงเรียน ฉบับรวมเครื่อง*. นครปฐม: วิทยาลัยดุริยางคศิลป์มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537.
- Buranaprapuk, Ampai. "Tristan Chord and an Extended Dispute over a Century." *Rangsit Music Journal* 13, 1 (2018): 165-179.
- Gauldin, Robert. *Harmonic Practice in Tonal Music*. 2nd ed. New York: W. W. Norton & Company, 2004.
- Kamien, Roger. *Music: An Appreciation*. 10th ed. New York: McGraw-Hill, 2011.
- Kostka, Stefan. *Materials and Techniques of Twentieth-Century Music*. 3rd ed. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, 2006.
- Morgan, Robert P. *Twentieth-Century Music*. New York: W.W. Norton & Company, 1991.
- Persichetti, Vincent. *Twentieth-Century Harmony: Creative Aspects and Practice*. 4th revised ed. New York: W. W. Norton & Company, 1961.
- Straus, Joseph N. *Introduction to Post-Tonal Theory*. 3rd ed. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, 2005.